

Koģenerācijas rīcības plāns Latvijai

KOPSAVILKUMS

2014. gada novembris

Vadošais CODE2 partneris: *Slovēnijas Jozefa Stefana institūts*

Kopsavilkums

Sakarā ar ļoti intensīvu neseno attīstību, kur valsts koģenerācijas kapacitāte laika posmā no 2006. līdz 2013. gadam ir vairāk nekā dubultojusies, Latvija atrodas ES dalībvalstu topa trijniekā ar tās vairāk nekā 40% augstas efektivitātes koģenerācijas (CHP) īpatsvaru kopējā bruto saražotajā elektroenerģijā. Vairāk nekā puse Latvijas elektroenerģijas tiek saražots koģenerācijas stacijās, kas pamatā izmanto dabasgāzi, līdztekus vairāk nekā 45% īpatsvaram, ko veido hidroelektroenerģijas ražošana. Latvija vēl joprojām ir elektroenerģijas neto importētāja vairāk nekā 15% apmērā. Koģenerācija labi iederas valsts vērienīgajos mērķos palielināt atjaunojamās enerģijas avotu izmantošanu (40% īpatsvars līdz 2020. gadam un īpatsvars līdz 50% – 2030. gadā) un energoefektivitāti, lai samazinātu pašreizējo lielo atkarību energoapgādes jomā. Būtisks virzītājspēks vispārēji augstai izpratnei par koģenerācijas nozīmi Latvijā ir nesenis straujais koģenerācijas pieaugums un tās lielā izplatība, jo īpaši centralizētajā siltumapgādē, kas radusies no pareizas valsts enerģētikas politikas koģenerācijas jautājumos ar stimulu atbalsta struktūru. Pašreizējos nelabvēlīgajos enerģijas tirgus apstākļos CHP ražošanas apjoma saglabāšana esošajā līmenī un tālākas attīstības veicināšana ir liels finansiāls izaicinājums, kā rezultātā ir palielinājusies koģenerācijai nepieciešamā atbalsta intensitāte, kā arī nepieciešamība pēc finanšu līdzekļiem.

Līdz 2030. gadam ar koģenerācijas rīcības plāna palīdzību varētu gūt primārās enerģijas ietaupījumu (PEI) līdz pat 1 TWh/gadā, un ir iespējams sasniegt 0,5 miljonus tonnu CO₂ emisiju samazinājumu. Palielinot ilgtspējīgas CHP elektroenerģijas ražošanu ar jaunām koģenerācijas stacijām, kas pamatā izmanto AEA, tiktu samazināta Latvijas atkarība no importa par līdz pat 0,9 TWh, bet netiktu palielināta primārā energoapgāde. Galvenās nepieciešamās darbības, kam būs vajadzīgi atbilstoši finanšu līdzekļi, ir ātra un efektīva pašreizējās koģenerācijas atbalsta shēmas pārskatīšana, nodrošinot vismazāko iespējamo atbalstu ar dabasgāzi darbināmo koģenerācijas staciju ilgtermiņa darbības saglabāšanai, un veiksmīgu ieguldījumu subsīdiu turpināšana ar mērķi palielināt centrālās siltumapgādes sistēmu efektivitāti.

1. Kur mēs esam pašlaik

Latvija atrodas ES dalībvalstu topa trijniekā ar vairāk nekā 40% koģenerācijas īpatsvaru kopējā bruto saražotajā elektroenerģijā un ļoti intensīvu neseno attīstību, kur koģenerācijas kapacitāte laika posmā no 2006. līdz 2013. gadam ir vairāk nekā dubultojusies. Hidroelektroenerģijas stacijas un koģenerācijas stacijas, kas elektroenerģijas ražošanai pamatā izmanto dabasgāzi, nodrošina vairāk nekā 80% no kopējās saražotās elektroenerģijas un 60% no centralizētās siltumapgādes Latvijā.

2. Energija un klimata stratēģija

Galvenie enerģijas un klimata politikas stratēģiskie mērķi, kas balstīti Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, ir atjaunojamās enerģijas avotu (AEA) un energoefektivitātes pieaugums. Elektroenerģijas ražošana no AEA ievērojami atvieglos virzību uz vērienīgo mērķi sasniegt 40% AEA īpatsvaru enerģijas galapatēriņā līdz 2020. gadam, 50% – līdz 2030. gadam, kā arī samazināt pašreizējo augsto atkarību no importa.

3. Informētība par koģenerāciju

Būtisks virzītājspēks vispārēji augstai izpratnei par koģenerācijas nozīmi Latvijā ir nesens straujais koģenerācijas pieaugums un tās lielā izplatība, jo īpaši centralizētajā siltumapgādē, kas radusies no pareizas valsts enerģētikas politikas koģenerācijas jautājumos ar stimulu atbalsta struktūru. Augsta elektroapgādes uzņēmumu izpratne par koģenerāciju kopā ar atbilstošu vietējo CHP inženierijas un tehnisko atbalstu rada stimulējošu vidi jaunām koģenerācijas investīcijām. Labvēlīga banku attieksme pret koģenerācijas projektu finansēšanu, kas radusies, pateicoties rentablām un drošām atbalsta līmenim, ir nozīmīgs faktors, lai pārvarētu pašreizējo finanšu līdzekļu trūkumu un jaunus ESKO pakalpojumus Latvijā.

4. Galvenie zināmie šķēršļi

Pašreizējo nelabvēlīgo enerģijas tirgus apstākļu rezultātā ir palielinājies pieprasījums pēc CHP atbalsta intensitātes un nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem, tā radot milzīgu finansiālo slogu elektrības galīgajām cenām un Latvijas ekonomikas konkurētspējai. Lielākie Latvijas izaicinājumi ir nesens palielinātās CHP elektroenerģijas ražošanas saglabāšana un turpmāku investīciju nodrošināšana CHP. Galvenais šķērslis, lai turpinātu veiksmīgu koģenerācijas attīstību Latvijā, ir finanšu līdzekļu trūkums valsts regulētā atbalsta un koģenerācijas investīciju finansēšanai.

5. Koģenerācijas potenciāls

Vairākos novērtējumos tika pierādīts, ka pastāv potenciāls koģenerācijas tālākai attīstībai, un ir iespējams koģenerācijas staciju saražotās elektroenerģijas pieaugums par līdz pat 1 TWh. Līdz 2015. gada beigām EED noteiktā vispusīgā novērtējuma ietvaros vēlreiz tiks izvērtēts koģenerācijas redzamais ekonomiskais potenciāls. Nesens straujais AEA koģenerācijas elektroenerģijas ražošanas pieaugums norāda uz milzīgām bioenerģijas koģenerācijas iespējām, kas tika izvērtētas arī nesensajā CODE2 analizē. Lai gan pašlaik vēl nav izvērtēts mikrokoģenerācijas staciju pielietojums, laba dabasgāzes infrastruktūra nodrošina piemērotu vidi mikrokoģenerācijas staciju attīstībai MVU ārpus centralizētās siltumapgādes zonas, un nepieciešamības gadījumā Latvijā var ieviest jaunus stimulus.

6. Rīcības plāns

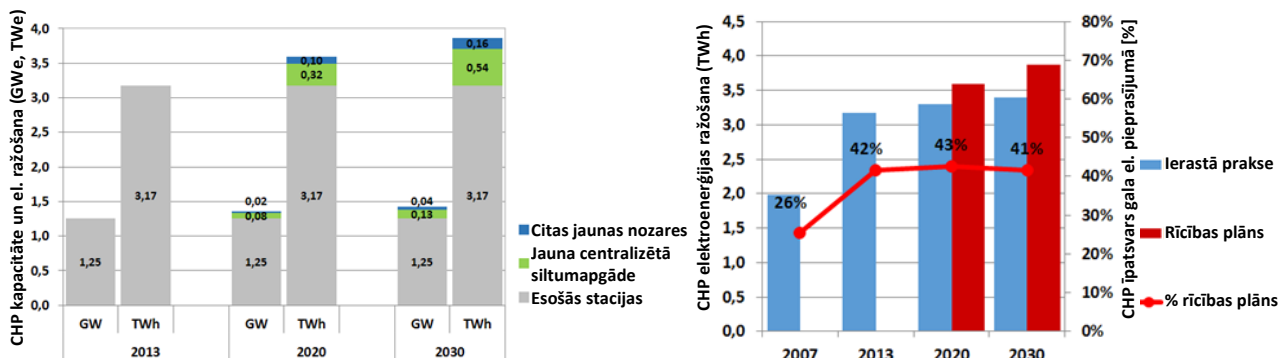
Lai nodrošinātu piemērotus nepieciešamos finanšu līdzekļus un saglabātu stabilu un paredzamu stimulu ilgtermiņā, tiesisks koģenerācijas regulējums ir galvenā prioritāte, kas nepieciešama, lai saglabātu pašreizējo apjomu un sekmētu koģenerācijas tālāku attīstību Latvijā. Galvenās nepieciešamās darbības ir ātra un efektīva pašreizējās koģenerācijas atbalsta shēmas pārskatīšana, kā arī veiksmīgu ekonomiski pamatotu investīciju turpināšana ar mērķi palielināt centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitāti.

Vismaz 20% jeb 0,9 TWh pašreizējās CHP elektroenerģijas ražošanas pieauguma ir ierosinātā koģenerācijas rīcības plāna īstenošanas rezultāts. Lielākā daļa jauno koģenerācijas staciju ar jaudu tuvu pie 175 MWe tiktu uzstādītas centralizētajā siltumapgādē un izmantotu atjaunojamās enerģijas avotus. Mērena koģenerācijas attīstība ir paredzama arī citās MVU nozarēs. Pašreizējo vairāk nekā 40% CHP elektroenerģijas ražošanas īpatsvaru elektroenerģijas galapatēriņā varētu saglabāt līdz 2030. gadam.

Iespējama CHP primārās enerģijas ietaupījums varētu sniegt līdz 1 TWh jeb līdz 10% no valsts primārās enerģijas ietaupījuma orientējošā mērķa līdz 2020. gadam un līdz 2030. gadam samazināt CO₂ emisiju pat

par 0,5 miljoniem tonnu. Koģenerācijas pieaugums ļaus ražot efektīvu un ilgtspējīgu iekšzemes elektrību un siltumu pārsvarā no atjaunojamiem resursiem un būtiski samazinās Latvijas atkarību no importa.

1. shēma Koģenerācijas rīcības plāna mērķu kurss uz koģenerācijas pieaugumu līdz 2030. gadam

Lai iegūtu plašāku informāciju par Koģenerācijas rīcības plānu Latvijai, lūdzam skatīt pilnu dokumenta versiju šeit: www.code2-project.eu.

Par CODE2 projektu:

Šis rīcības plāns ir izveidots CODE2 projekta ietvaros, ko līdzfinansē Eiropas Komisija ("Saprātīga enerģija Eiropai – SEE"), un tiks uzsākta un strukturēta nozīmīga apspriešanās ar tirgus dalībniekiem, lai izveidotu 27 valstu koģenerācijas rīcības plānus un vienu Eiropas koģenerācijas rīcības plānu. Šie rīcības plāni tiek veidoti, pamatojoties uz iepriekšējā CODE projektā gūto pieredzi (www.code-project.eu), kā arī ciešā sadarbībā ar politiku izstrādātājiem, nozari un pilsonisko sabiedrību, veicot pētījumus un vadot seminārus.

Šī projekta mērķis ir nodrošināt labāku izpratni par galvenajiem tirgiem, politiku mijiedarbi koģenerācijas jautājumos un koģenerācijas ātrāku integrāciju nozarē. Pievienojot bioenerģijas CHP un mikro-CHP analīzi dalībvalstu prognozēm par koģenerāciju līdz 2020. gadam, projekta konsorcijs piedāvā konkrētu veidu, kā realizēt Eiropas koģenerācijas potenciālu.

